

Grair MAGAKIAN

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID: 0000-0001-8477-0085

Stare podziały przy nowej żelaznej kurtynie (analiza nowych podziałów w kontekście globalnej polityki)

Streszczenie: Celem artykułu pt. *Stare podziały przy nowej Żelaznej kurtynie (analiza nowych podziałów w kontekście globalnej polityki)* jest analiza językowego obrazu nowej Zimnej Wojny i jej wpływu na pozajęzykowe postrzeganie rzeczywistości.

Pytanie badawcze dotyczy ustalenia, czy istnieją kardynalne różnice między współczesnymi narracjami zimnowojennymi (od 2007 roku, gdy W. Putin w Monachium praktycznie ogłosił nową zimną wojnę) a wcześniejszymi, pochodzącymi z lat 1947–1991.

Metodologia opiera się m.in. na analizie rosyjskich (multi)medialnych tekstów oraz empirycznej obserwacji zjawisk nowej Zimnej Wojny – konfliktu, uwzględniając manipulację informacjami, które kształtują postrzeganie i działania docelowej populacji.

Poza badaniami współczesnej narracji zimnowojennej, artykuł poświęca uwagę również konstrukcji „wroga” jako elementu sterowania społeczną percepcją oraz mechanizmom wpływu na opinię publiczną poprzez język i media.

Analiza wykazała (jako wnioski), że rosyjska narracja zimnowojenna w dużej mierze powiela schematy propagandowe z okresu 1947–1991, lecz wykorzystuje nowoczesne technologie informacyjne i medialne. Kluczowym elementem tych narracji jest ww. konstrukcja „wroga” oraz językowa legitymizacja działań wojennych, m.in. poprzez ideę „denazyfikacji” Ukrainy. Wyniki badań wskazują, że wojna o umysły stała się istotnym narzędziem rosyjskiej polityki zagranicznej, a narracyjne mechanizmy manipulacji odgrywają kluczową rolę w długoterminowej strategii Kremla.

Słowa kluczowe: nowa zimna wojna, manipulacja informacyjna, językowy obraz świata

Wstęp

Współczesna narracja o Zimnej Wojnie skłania się ku ukrywaniu pewnych zjawisk lub przedstawianiu zaangażowanych stron w korzystnym świetle, modelującym rzeczywistość dla przedstawicieli konkretnych wspólnot. Jak zauważa Jolanta Maćkiewicz, język pełni rolę przewodnika po rzeczywistości społecznej, a narracja o Zimnej Wojnie wzmacnia jego rolę jako narzędzia wojny (Maćkiewicz, 1999, s. 8). Te i podobne zjawiska w rosyjskim językowym obrazie świata można określić mianem „rosyjskości”, ponieważ odzwierciedlają one rzeczywistość kształtowaną przez wzorce poznawcze oraz historię narodową (por. Красных, 2001, s. 66). Taka perspektywa utrudnia prognozowanie przyszłego świata po nowej Zimnej Wojnie, która może się utrwalić na skutek wojny rosyjsko-ukraińskiej rozpoczętej w 2014 roku i zignorowanej długo – aż do 2022 r. przez świat (por. Magakian, 2022).

Warto również zauważyć, że współczesnymi aktorami zimnowojennego teatru są przede wszystkim: Rosja, Zachód (UE, USA, NATO) oraz Ukraina. Istotną rolę odgrywają także społeczeństwa Zachodu i Rosji, które stanowią obiekty propagandy

i manipulacji informacyjnej, mającej na celu kształtowanie ich postrzegania konfliktu oraz porządku światowego. Kluczową postacią w tej narracji pozostaje Władimir Putin – przywódca Kremla, odwołujący się do imperialnych ambicji Rosji i kontynuujący tradycję zimnowojennej retoryki z lat 1947–1991. Już we wstępie należy zaznaczyć też, że jego wystąpienie w Monachium w 2007 roku podczas Konferencji Bezpieczeństwa stało się fundamentem nowej zimnowojennej narracji. Główne tezy, które zostały zaprezentowane, obejmowały:

- krytykę jednobiegunowego świata (Putin sprzeciwił się dominacji USA i koncepcji świata z jednym ośrodkiem władzy, uznając ją za niestabilną i sprzeczną z demokracją);
- rozszerzenie NATO jako zagrożenie (stwierdził, że ekspansja NATO na wschód nie służy stabilizacji Europy, lecz prowadzi do wzrostu napięć i prowokuje Rosję);
- zarzut wobec USA o naruszanie prawa międzynarodowego (oskarżył Stany Zjednoczone o jednostronne działania militarne i ignorowanie ONZ, co jego zdaniem prowadzi do chaosu i wzrostu konfliktów);
- wezwanie do wielobiegunowego ładu światowego (Rosja powinna odgrywać suwerenną rolę jako jeden z kluczowych biegunów w globalnej polityce, a decyzje dotyczące bezpieczeństwa międzynarodowego muszą być podejmowane kolektywnie) (por.: Путин, 2007).

Celem artykułu, który wynika z powyższego stanowiska, jest analiza językowego obrazu nowej Zimnej Wojny i jej wpływu na pozajęzykowe postrzeganie rzeczywistości.

Pytanie badawcze dotyczy ustalenia, czy istnieją kardynalne różnice między współczesnymi narracjami zimnowojennymi (od 2007 roku, gdy W. Putin w Monachium praktycznie ogłosił nową zimną wojnę) a wcześniejszymi, pochodzącymi z lat 1947–1991.

Metodologia opiera się na analizie rosyjskich m.in. (multi)medialnych tekstów oraz empirycznej obserwacji zjawisk nowej Zimnej Wojny – konfliktu, uwzględniając manipulację informacjami, które kształtują postrzeganie i działania docelowej populacji (por. Sapir, 1978, s. 88; Whorf, 2002, s. 337; Judin, 2004, s. 318, Magakian, 2022 itd.).

Niestety, ograniczona ilość miejsca w artykule pozwala jedynie na poruszenie niewielkiej części zagadnień z zakresu narracji nowej żelaznej kurtyny.

Konflikt, obcy agent i nazizm

Konflikt, w sensie ogólnym, definiowany jest jako niezgodność, sprzeczność interesów, poglądów, kolizja, spór itd. Jego istota bywa opisywana w różnorodnych źródłach – zarówno klasycznych (Doroszewski), jak i współczesnych (Merriam-Webster.com; Cambridge.org; Magakian, 2022) – jako dynamiczne zjawisko, które obejmuje wielowymiarowe aspekty relacji międzyludzkich. Jednak ważne jest również rozpatrzenie konfliktu z perspektywy komunikacji, szczególnie między państwem totalitarnym a demokratycznym. W przypadku konfrontacji między Zachodem a Rosją spotykamy co najmniej dwa wymiarowe aspekty komunikacji, wyrażające skrajne deterministyczne podejście do funkcjonowania międzynarodowego porządku po Zimnej Wojnie, które koniecznie obejmują przynajmniej podstawowe wartości demokracji i praw człowieka.

Pierwszym z nich jest współczesny rosyjski powrót do definiowanego przez państwo pojęcia, jakim jest obcy agent, czyli wróg ludu¹, którego idea została skutecznie wdrożona w latach 30. XX wieku przez NKWD w ZSRR. Działo się tak z woli Stalina, a w późniejszych latach, jego kolejnych następców na stanowisku I sekretarza KC KPZR. Odnosi się to do pogardzanego tzw. obcego agenta, z wszystkimi negatywnymi konsekwencjami, jakie niesie to dla wartości demokracji i praw człowieka (represje dotyczą również rodzin tych tzw. agentów). Nawet dziś „[z]godnie z nowymi przepisami, każdy, kto ‘ulegnie obcym wpływom’ lub otrzyma wsparcie z zagranicy – nie tylko finansowe – może zostać uznany za ‘obcego agenta’ w Rosji” (*Rosja poszerza...*, 2022). Zaś „[w] ostatnich latach ta etykieta, przypominająca ‘wroga ludu’ z okresu sowieckiego, była szeroko stosowana przeciwko przeciwnikom politycznym, dziennikarzom i obrońcom praw człowieka oskarżanym o prowadzenie działalności politycznej finansowanej z zagranicy. Nowe przepisy mają na celu stłumienie nawet rzadkich prób sprzeciwu wobec rosyjskiej agresji na Ukrainie” (*Rosja poszerza...*, 2022). Np.: „[...] w swoim historycznym ‘przemówieniu krymskim’ Władimir Putin nazwał przeciwników aneksji półwyspu ‘zdrajcami narodowymi’ i ‘piątą kolumną’. Tak więc wrogowie ludu mogą być postrzegani jako element zagrożenia zewnętrznego” (Александров, 2021).

Drugi dotyczy tzw. denazyfikacji Ukrainy (eliminacji tzw. ideologii nazistowskiej), obejmującej wszystkie jej objawy i wynikające z nich konsekwencje (por. Magakian, 2022). Miary jakości i skuteczności tych „ratunkowych” działań mogłyby obejmować na przykład specjalne badania ankietowe dla mieszkańców „wyzwolonych rosyjskich” (*de facto* okupowanych ukraińskich) terytoriów, zawierające ukryte, sugestywne pytania. Błędne odpowiedzi na te pytania mogłyby skutkować utratą pracy, środków do życia, miejsca w społeczeństwie, a nawet długoterminowym więzieniem w przypadku wykrycia prób oszustwa podczas tych badań. Np., interesujące jest pytanie zadane w internetowej ankiecie na popularnym portalu Life.ru: „Czy Polska rozmieści swoje wojsko w zachodniej Ukrainie?”. Jednak z ok. 1300 respondentów nikt nie mógł wybrać odpowiedzi negującej – „Nie, Polska nie będzie tak postępować”, bowiem możliwości były następujące: „Polacy chcą odzyskać terytorium, które kiedyś do nich należało” (62%), „Nie, bo będą się bać Rosji” (18,3%) oraz „Zachód nie pozwoli krajom NATO i UE na eskalację konfliktu” (19,7%) (por. Крачов, 2022). Nie ma miejsca na żadną odpowiedź, która nie pasowałaby do kremlowskiego językowego obrazu świata. Zastąpienie rzeczywistego inicjatora wojny – Rosji, wyimaginowaną agresją Polski, to sprawdzona taktyka, ale raczej pasująca do wewnętrznego rynku agitacji i propagandy.

Nieprzypadkowo rosyjscy badacze opisują „obraz wroga” jako wirtualną konstrukcję celowo zaszczepianą w masowej świadomości. Jej głównym celem jest wzbudzenie negatywnych postaw wobec określonych jednostek, grup społecznych lub całych społeczeństw. Konstrukcja ta, tworzona przez władze państwowe lub zorganizowane siły, służy manipulacji zachowaniami politycznymi, zwłaszcza w sytuacjach, gdy brakuje dostępu do wiarygodnych informacji (por. Самотовинский, Куренчанина, 2008, s. 322).

¹ Określenie „wróg ludu” umożliwiło reżimowi Stalina uzasadnianie brutalnych represji bez dowodów, kierowanych przeciwko każdemu, kto sprzeciwiał się jego władzy lub był podejrzewany o wrogość. Zatrzymywał on debatę ideologiczną i eliminował jakąkolwiek przestrzeń na wyrażanie opinii, nawet w sprawach praktycznych.

Powyższe fakty sugerują jednocześnie, że determinantą końca porządku powojennego jest często powrót Rosji do pewnej odnowionej terminologii sowieckiej agitacji i propagandy, wzbogaconej o nowe technologie ICT. To podejście wykorzystuje terminy zapożyczone, między innymi, z poprzedniego „porządku” zimnowojennego lat 1947–1991. Np. od 1941 roku aż do dziś antyfaszystowska propaganda oraz zaszczerpiony w Rosjanach strach przed „faszystowskimi” zagrożeniami i „zepsutym” oraz „zacofanym kapitalizmem” Zachodu (por. Волконский, 2021; Попов, Поляков, 2016; Шемятенков; Тюрин, 2021) są tak silne, że użycie tej terminologii jednoznacznie wywołuje strach przed wojną, morderstwem, gwałtem itp. W związku z tym, gdy Rosjanie są informowani, że coś faszystowskiego (prawdziwego lub wyimaginowanego, nawet na poziomie ich językowego obrazu świata) im zagraża, są gotowi poświęcić wszystko, by temu przeciwdziałać (zob. Anisimowicz, 2019; Zajączkowski, 2022; Marzec, Mzyk, 2013; Czubkowska, Wątor, 2022).

Należy również uwzględnić czynnik, który może determinować możliwości rozumienia rosyjskiego (politycznego) językowego obrazu świata jako całości: Rosjanie nie powinni być przekonywani, lecz zaimponowani (Пастухов, 2016).

Postrzeganie rzeczywistości i „nadzwyczajność” Rosji

W języku rosyjskim obraz świata często jest prosty: najczęściej dzieli się na konfrontacyjne „my” i „oni” (Каменев, 2014; Добычин; *Либо мы ich...* 2015). Czyli, my, Rosjanie, jesteśmy wyjątkowi (dobrzy), więc oni (źli) muszą się nam poddać:

„Rosjanie to wyjątkowi ludzie [...]. Bohaterstwo wojenne tkwi we krwi Rosjan; to pamięć historyczna” (Carew, 2016).

„To naród wyjątkowy na świecie, wyróżniający się intuicją, inteligencją i siłą [...]. Bóg sam obdarzył Rosjan specjalnymi cechami [...]” (Katarzyna II).

„[S]trategicznym celem wszystkich Rosjan (w Małej, Białej i Wielkiej Rosji) jest zjednoczony projekt rozwojowy oparty na sprawiedliwości społecznej, etyce sumienia oraz jedności rosyjskiego super-etnosu w ramach jednolitej państwowości” (Самсонов, 2017).

Dowody na tę „wyjątkowość”, nawiązujące do narracji o walce z faszyzmem, regularnie pojawiają się na portalach internetowych. Od początku wojny publikowane są liczne artykuły o heroizmie kobiet walczących z faszystami zarówno na linii frontu, jak i poza nią. Wiele z tych tekstów powiela niemal identyczną treść pod różnymi tytułami, tworząc spójną narrację o bohaterstwie i poświęceniu (por.: *На чем немцы...*, 2022; *Почему обычная советская...* itd.). Dla młodszego pokolenia, głównego odbiorcy materiałów online, kategoria wrogów obejmuje również „nazistowską” Ukrainę (Ставер, 2022; Фалалеев, 2022; *Под грифом...*, 2022) oraz cały demokratyczny Zachód (Зотьев, 2022; Добрый, 2022; *Фашистский симбиоз...*, 2022). Ta sama oficjalna propaganda wprowadziła nawet nowy termin do narracji nowej zimnej wojny: „Euronazi”. To są zachodnie państwa wspierające Ukrainę. Np. Litwa była określana mianem „państwa Euronazi”, a premier Litwy opisany jako „nikczemna istota”, którą według rosyjskich propagandystów należy bić lub zabić („60 minut”).

Szczególnie z perspektywy językowego obrazu świata, nawet pozornie drobne detale gramatyczne mogą odgrywać istotną rolę jako dominanta kształtująca społeczne myślenie. Ciekawym przykładem wartym bliższego zbadania są konstrukcje gramatyczne *в Украине* – w Ukrainie, i *на Украине* – na Ukrainie. Np.: A. Illarionow zwraca uwagę na osobliwe zachowanie językowe Putina, który 27 lipca 2013 roku, podczas dwóch spotkań w Kijowie, użył formy *в Украине* – najpierw z ówczesnym prezydentem W. Janukowiczem (*Начало встречи...*, 2013), a później ze Świętym Synodem Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Patriarchatu Moskiewskiego (*Встреча с членами...*, 2013). Jednak podczas konferencji na temat „Prawosławno-słowiańskich wartości jako podstawy cywilizacyjnego wyboru Ukrainy” powrócił do formy *на Украине* (Илларионов, 2015). Współczesne źródła rosyjskie zdecydowanie bronią używania *на Украине* na podstawie tradycji językowej (*«В/на Украине» – правила...*, 2021; *Как правильно: на...*, itd.).

Analizując powyższy problem, szczególnie z przytoczonej perspektywy i dostępnych danych, można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że kwestia *в Украине/на Украине* ma kolosalne znaczenie dla postrzegania ukraińskiej państwowości (jako część językowego obrazu świata), zwłaszcza wśród osób rosyjskojęzycznych. Ta językowa dychotomia tworzy wyraźne pola leksykalne: dla Ukraińców *в* (w) potwierdza ich niezależność i odrębność, podczas gdy dla Rosjan *на* (na) sugeruje peryferyjny status Ukrainy względem Rosji.

Kontrast pomiędzy rzeczywistością a quasi-rzeczywistością Rosji tworzy tak duży dysonans, że przeciętny obywatel Rosji, szczególnie ten izolowany od różnorodnych i wiarygodnych źródeł informacji, nie jest w stanie samodzielnie przeanalizować ani rozróżnić, gdzie kończy się prawda, a zaczyna propaganda.

Przeciętnemu obywatelowi przedstawiany jest językowy obraz świata ukazujący wyjątkowość Rosji i rosyjskości. Ludzie częściej ufają prostemu, ludowemu językowi, nie wymagając zgodności narracji z rzeczywistością (*Росстат назвал...*, 2022; Кофанов, 2022; Николаев, 2022). Celem „prania mózgów” jest właśnie stworzenie wizji Rosji jako obiektu globalnej zazdrości. W efekcie strategia ta uzasadnia konieczność walki z „zazdrosnymi” wrogami – Zachodem i jego wewnętrznymi „pachołkami” (por.: *Сколько многие...*, 2022; Морген, 2014; Рысухин, 2013; Ким, 2020).

Przyjrzyjmy się kilku przykładom, które pokazują, jak „żałosny” jest ten (raczej wyimaginowany) wróg – Zachód.

Putin twierdzi: „Cały świat nam zazdrości, mówię to z pewnością, wiem, o czym mówię” (*Путин: Весь мир...*, 2009; Сурначева, 2009), a kilka innych źródeł dumnie dodają: „Żyjemy w najpiękniejszym kraju na świecie, a wszystkie inne kraje nam zazdroszczą!” (*Мы живем...*, 2022).

Przykład ten jest szczególnie zaraźliwy, ponieważ odwołuje się do prymitywnych uczuć sztucznej wyższości narodu i państwa. Narratywna sugestia jest prosta: nie ma większego szczęścia na świecie niż przywództwo Putina, co przypomina retorykę z okresu stalinowskiego, w którym wielbiono zarówno kraj, naród, jak i wodza. W podobny sposób, jak w czasach Stalina, pojawiają się hasła gloryfikujące przywódcę: „Stalin to szczęście, to życie” (Важнин, 2019, 46) oraz „Nasze szczęście to Stalin!” (Кирсанов, 2006). Putinizm, podobnie jak stalinowska ideologia, stawia w centrum kult jednostki, eksponując przy tym ideę wyższości narodowej i absolutnej roli państwa. Warto zauważyć, że imperializm współczesnej Rosji, z jego dominującą retoryką, może być utożsamiany z szowinizmem, rozumianym

jako forma skrajnego nacjonalizmu, charakteryzująca się „bezkrytycznym umiłowaniem własnego narodu, połączonym z przekonaniem o jego wyższości nad innymi narodami i wrogością wobec nich” (*Encyklopedia PWN*).

Użytkownicy Reddita z USA i Kanady, wedle rosyjskich mediów, byli zaskoczeni i zazdrościli warunków pracy w Rosji. Zgodnie z propagandystami silna reakcja obcokrajowców została wywołana postem, który mówił o gwarantowanych urlopach, płatnym chorobowym i zakazie zwalniania pracowników na urlopie macierzyńskim („*Хочу быть русским*”..., 2021).

De facto, to właśnie „rosyjski rząd [...] może zmusić pracowników [...] do pracy w nadgodzinach, także w nocy i w weekendy. Przedsiębiorstwa również nie będą miały prawa odmówić podpisania kontraktów rządowych” (*Федеральный закон...*, 2022; *Nowe prawo...*, 2022).

Rosyjski dziennikarz napisał, że według włoskiego dziennikarza i polityka, byłego eurodeputowanego Giulietto Chiesa, „Stany Zjednoczone postawiły sobie zadanie zniszczenia Rosji” (Соколов, 2018).

Autor „zapomniał”, że Chiesa był wybitnym działaczem Włoskiej Partii Komunistycznej (*Giulietto Chiesa...*, 2014) i najprawdopodobniej był opłacany przez Moskwę. To ostatnie miało być poparte rzekomym fragmentem protokołu nr 224 § 53гг Sekretariatu KC KPZR pod tytułem „Ścisłe tajne”.

Według rosyjskiej propagandy sytuacja w Europie i USA jest znacznie gorsza, niż można by przypuszczać, ponieważ warunki sanitarne i higieniczne na tych obszarach świata rzekomo są bardzo trudne, a dostęp do czystej wody jest ograniczony: „[...] [W]oda jest w Europie bardzo droga, a zażywanie gorącej kąpieli dla wielu przekracza ich możliwości. W niektórych krajach woda jest nawet dostarczana zgodnie z harmonogramem. Dlatego obcokrajowcy najczęściej są zmuszani do wzięcia po prostu ‘szybkiego prysznica’. [...] Rosjanie są przyzwyczajeni do tego, że w mieszkaniach zawsze jest ciepło i że nawet zimą można chodzić po domu w T-shircie” (Товсепова, 2020).

Tymczasem „ponad połowa Rosjan (53%) nie jest w stanie poradzić sobie z niespodziewanymi wydatkami, takimi jak pilna opieka medyczna lub naprawy w domu. Co piąta rodzina (21%) nie może sobie pozwolić na zakup owoców lub zaproszenie gości, a co dziesiątej (11%) nie stać na leki ratujące życie. Prawie połowa ludności (49%) nie ma środków na wakacje, nawet na tydzień” (Рыженкова, 2019) itd.

Rosyjskie media podkreślają, że „The Washington Post” opublikował artykuł redakcyjny, w którym stwierdzono, że nawet kretyń może zostać prezydentem Stanów Zjednoczonych, a bezpośrednim dowodem na to jest kadencja [...] Joe Bidena [...] (Савичева, 2022).

Czy obywatele Rosji mogliby pozwolić sobie na krytykowanie lub wyśmiewanie swojego lidera? Nie ma wątpliwości, że odpowiedź na te pytania jest negatywna (por. *Mock Putin...*, 2019; Tisdall, 2024; Bershidsky, 2019; Krasteva, Hooper, 2024). Pojawia się kolejny trend: „Ludzie zaczynają przyzwyczajać się do wojny i normalizować ją. Ci, którzy wierzyli, że ta wojna była błędem i zbrodnią reżimu, zaczynają wierzyć, że była nieunikniona. A ponieważ była nieunikniona, uważają, że muszą wspierać [...] kraj” (Заровова, 2024) itd.

D. Fried i K. Volker podkreślają, że „USA i Europa, mimo oczywistego ostrzeżenia Putina w Monachium [gdzie w 2007 roku niemal oficjalnie ogłosił nową zimną wojnę – G.M.] oraz wielu działań Rosji [...], nadal trzymały się przekonania, że jakoś możemy współpracować z Rosją Putina [...] Nadszedł czas, by Zachód skonfrontował się z rzeczywistością. (Fried, Volker, 2022).

Zimnowojenna narracja jest szczególnie potrzebna Rosji, aby kontynuować budowanie Imperium (choć niekoniecznie z sukcesem). „Chodzi o imperium, za którym tęskni rosyjska dusza. Ponieważ Rosja musi być imperium, nawet jeśli stoi na glinianych nogach i z dziurami w kieszeniach” (Mrówka, 2015). Jest to szczególnie widoczne w językowym przedstawieniu imperialnego świata Rosji. Np.:

„Rosja zawsze była imperium. I teraz Rosja powinna być imperium. Musi być potężnym państwem, musi wyjść poza łożo [...] ‘regionalnej potęgi’, do którego ‘zachodni partnerzy’ próbują ją zmusić za wszelką cenę” (Иванов, 2016).

„Za Putina odrodzenie imperium stało się narodową ideą. Od hymnu, którego melodia przypomina, że Rosja kiedyś jednoczyła innych, po całkowite wyeliminowanie ekonomicznego i politycznego federalizmu” (Фрумкин, 2020) itp.

Mimo licznych deklaracji dotyczących państwa prawa i jego wzmacniania (*Путин: в российских...*, 2020; Выродова, 2022; *Заседание коллегии...*, 2031), „to, co Putin (miał na myśli) rozumiał przez rosyjską wielkość, nie dotyczyło wzmacniania rządów prawa, ani budowy gospodarki Rosji i jej międzynarodowej pozycji” (Fried, Volker, 2022). Np., podpisując 123 ustawy w jeden dzień, sprowadził „rosyjską demokrację” prawie do pełnej dyktatury (*От гостайны до...*, 2022).

Mimo to, „[...] niektórzy w Europie i USA akceptują linię Kremla, że rozszerzenie NATO, instrument zaprojektowany w celu promowania zjednoczonej Europy, jest prawdziwym źródłem zagrożenia Rosji wobec Ukrainy dzisiaj – a nie pragnienie Putina, by odbudować większą Rosję, autorytarną w kraju i agresywną za granicą” (ibidem).

Wnioski

W literaturze medialnej i naukowej można znaleźć liczne teorie i wyjaśnienia dotyczące tego, dlaczego im brutalniejszy staje się rosyjski lider (Rachman, 2022; Person, 2024), tym większe poparcie (lub „poparcie”) zyskuje wśród Rosjan (Абрамов, 2024). Niektórzy rosyjscy historycy, zgodnie z językowym i pozajęzykowym obrazem Rosji, twierdzą, że panowanie Mongołów i Tatarów (1242–1480) zaszczerpiło ideę władzy chana jako najwyższego właściciela ziemi, co miało wpływ na mentalność Rosjan (Леонтович, 2013, s. 274; por. Аверкиев, 2018). Zatem czym brutalniejszy jest współczesny „car” Rosji² – W. Putin, tym większa jest pokora „poddanych”?

Oczywiście nie można usprawiedliwiać żadnej brutalności – takiej jak inwazja na inne państwo z celem pozbawienia go suwerenności – jedynie przez odległą historię, bowiem poza wspomnianą brutalnością warto rozważyć też inną rosyjską perspektywę.

² Putin często przyjmuje rolę dobrego i sprawiedliwego cara – silnego, a czasem nawet surowego ojca narodu – dla uzasadnienia autorytarnej władzy i zdobywania poparcia publicznego dla swojej polityki (por: Мамонова 2022), itd.

Punkt widzenia jednego z najbardziej prominentnych rosyjskich myślicieli, A. Sołżenicyna, ma istotne znaczenie dla zrozumienia rosyjskiej mentalności oraz zarówno językowego, jak i pozajęzykowego obrazu świata, zakorzenionego w rosyjskiej percepcji historii i rzeczywistości. Był dysydent, który przeżył sowieckie piekło Gułagu, Sołżenicyn był niewątpliwie wielkim patriotą swojej ojczyzny. Mówiąc o Ukrainie on również uważał, że w obszarze tego kraju są rosyjskie obwody, które nigdy nie należały do niej – południowe i wschodnie regiony dzisiejszej Ukrainy i, że życzy jej wszelkich sukcesów, ale tylko w prawdziwych etnicznych granicach – bez przywłaszczonych rosyjskich terytoriów (zob.: Хлебников, 2008).

Praktycznie na każdej płaszczyźnie rosyjskie myślenie historyczne zaprzecza istnieniu Ukrainy jako państwa, traktując ją raczej jako część Rosji Zachodniej, ponieważ „[...] niemożność chanów [Złotej Ordy – G.M.] powstrzymania polskich i litewskich najazdów była, rzecz jasna, determinantą podziału Rosji Wschodniej i Zachodniej [...]” (Вернадский, 2022).

Pierwszym wnioskiem jest stwierdzenie faktu, iż Rosja rzeczywiście działa dość skutecznie na wielu frontach i z wieloma wektorami. Przede wszystkim prowadzi skuteczną propagandę i agitację antyukraińską, antyzachodnią i „antyfaszystowską”, szczególnie skierowaną do tzw. „rynku wewnętrznego”. Poparcie dla Putina waha się wokół prawdopodobnie 75–80% (*Рейтинг Путина на...*, 2022; Dickinson, 2022; *Проект «Хроники»...*, 2024 itd.). Tzw. nowy słownik zimnej wojny, a raczej jego agresywne zastosowanie (oparte na starej i sprawdzonej brutalnej narracji zimnej wojny), może skutecznie oszukać tzw. przeciętnego obywatela. Ten stan rzeczy potwierdza, że Rosja jest dobrze przygotowana na nową, przedłużoną (bardzo) zimną wojnę.

Następny wniosek: mit międzynarodowego porządku po zimnej wojnie okazał się jedynie obrazem językowym, pozbawionym jakiegokolwiek formy pozajęzykowej. Pozostała niemal prorocza polityczna wiadomość od Zbigniewa Brzezińskiego, którą Zachód przez długi czas ignorował – Zachód musi pomóc Ukrainie bronić. Bez Ukrainy Rosja to tylko duży kraj (*Brzeziński: Zachód musi...*, 2014).

Odpowiadając też na pytanie badawcze, warto podkreślić, że obydwie zimnowojenne narracje – z lat 1947–1991 i współczesne różnią się tylko poziomem technologicznym, zaś narratywnie nie ma między nimi praktycznej różnicy – Żelazna kurtyna zapadła po raz kolejny.

Wojna tradycyjna się skończy, ale wojna kognitywna – o umysły, brutalnie i bezlitośnie budująca konkretny obraz „nadrzędności” rosyjskiego językowego obrazu świata nad ukraińskim „gorszym” pozajęzykowym obrazem dopiero się zaczęła i, niezależnie od wyniku konfliktu zbrojnego, będzie trwać znacznie dłużej, aż zostanie zastąpiona nową, bardziej zabójczą wojną o ludzkie umysły.

Bibliografia

„60 minut”, TV program of Russia, 14.07.2022.

Anisimowicz A. (2019), *Internet w Rosji, czyli kontrola i izolacja. Moskwa tworzy wokół siebie nową żelazną kurtynę*, Forsal.pl, 22.03.2019, <https://forsal.pl/artykuly/1404368,internet-w-rosji-nowe-prawo-regulujace-siec.html>, 12.10.2024.

- Bershidsky L. (2019), *Want to Insult Putin? It Will Cost You \$462*, Themoscwotimes.com, 1.10.2019, <https://www.themoscwotimes.com/2019/10/01/want-to-insult-putin-it-will-cost-you-462-a67519>, 4.01.2025.
- Brzeziński: *Zachód musi wspomóc Ukrainę bronią*, Forsal.pl, 10.09.2014, <https://forsal.pl/artykuly/821174,brzezinski-zachod-musi-wspomoc-ukraine-bronia-bez-ukrainy-rosja-jest-tylko-wielkim-krajem.html>, 4.11.2024.
- Cambridge.org.
- Dickinson P. (2022), *More than three-quarters of Russians still support Putin's Ukraine War*, Atlanticcouncil.org, 6.06.2022, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/more-than-three-quarters-of-russians-still-support-putins-ukraine-war>, 31.07.2024.
- Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3983342>, 25.02.2025.
- Fried D., Volker K. (2022), *The Speech In Which Putin Told Us Who He Was*, Politico.com, 18.02.2022, <https://www.politico.com/news/magazine/2022/02/18/putin-speech-wake-up-call-post-cold-war-order-liberal-2007-00009918>, 27.07.2024.
- Giulietto Chiesa a Parma, Parmadaily.it, 15.05.2014, https://www.parmadaily.it/Giulietto_Chiesa, 17.08.2024.
- Górczyński O. (2022), *Spotkanie Putin-Erdogan. Turcja pomoże w omijaniu zachodnich sankcji?*, pap.pl, 5.08.2022, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1391279%2Cspotkanie-putin-erdogan-turcja-pomoze-w-omijaniu-zachodnich-sankcji.html>, 22.05.2024.
- Hosford D., Kachurin P., Lamont T., *Gulag: Soviet Prison Camps and their Legacy*, DCfRaES, Gulaghistory.org, <https://gulaghistory.org/nps/downloads/gulag-curriculum.pdf>, 31.07.2024.
- Jack V. (2024), *How Turkey became Putin's 'pit stop' for selling camouflaged fuel to the EU*, Politico.eu, 15.05.2024, <https://www.politico.eu/article/how-turkey-become-vladimir-putin-pit-stop-sell-camouflage-fuel-eu>, 29.12.2024.
- Judin A. W. (2004), *Rozumienie terminu 'obraz świata' i 'model świata' w semiotyce i lingwistyce rosyjskiej*, „Etnolingwistyka”, t. 16, s. 315–323.
- Katarzyna II, Ru.citaty.net, <https://ru.citaty.net/tsitaty/455793-ekaterina-ii-russkii-narod-est-osobennyi-narod-v-tselom-svete>, 5.01.2025.
- Krasteva G., Hooper S. (2024), *Russians could soon face jail time for 'insulting' the government as Putin cracks his whip*, Metro.co.uk, 24.09.2024, <https://metro.co.uk/2024/09/24/putins-plans-target-foreigners-making-russophobia-a-criminal-offence-21665147>, 4.01.2025.
- Kremlin propagandist, who denied the existence of coronavirus phenomenon died, Iccrp.org, 27.04.2020, <https://www.iccrp.org/en/kremlin-propagandist-who-denied-the-existence-of-coronavirus-phenomenon-died>, 22.06.2024.
- Laurence P. (2018), *Syria war: Who are Russia's shadowy Wagner mercenaries?*, bbc.com, 23.02.2018, <https://www.bbc.com/news/world-europe-43167697>.amp, 22.12.2023.
- Maćkiewicz J. (1999), *Co to jest „językowy obraz świata”*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury”, Lublin, s. 7–24.
- Magakian G. (2022), *Motywy zimnowojenne w rosyjskiej narracji medialnej – wybrane przykłady*, „Eastern Review”, 11(2), Łódź, s. 67–78.
- Majątek Putina, Businessinsider.com, 26.02.2022, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/majatek-putina-prezydent-rosji-moze-byc-jednym-z-najbogatszych-ludzi-na-swiecie/l65tvvg>, 31.07.2024.
- Marzec P., Mzyk P. (2013), *Totalna kontrola internetu w Rosji*, RMF24.pl, 22.10.2013, https://www.rmfm24.pl/fakty/swiat/news-totalna-kontrola-internetu-w-rosji,nId,1046558#crp_state=1, 22.09.2024.
- Merriam-webster.com.
- Mock Putin Gravestone Lands Two Russian Activists In Jail, Rferl.org, 12.03.2019, <https://www.rferl.org/a/russian-jailed-over-mock-gravestone-reading-putin-1952-2019-/29817033.html>, 4.01.2025.

- Mrówka P. (2015), *Druga Zimna Wojna*, Histmag.org, 17.06.2015, <https://histmag.org/Druga-Zimna-Wojna-11283>, 17.07.2024.
- Nowe prawo w Rosji. Władimir Putin podpisał gigantyczny pakiet ustaw, Wprost.pl, 14.07.2022, <https://www.wprost.pl/polityka/10783036/nowe-prawo-w-rosji-wladimir-putin-podpisal-gigantyczny-pakiet-ustaw.html>, 30.12.2023.
- O’Kane M. (2023), *Turkey – a hub for Russia sanctions violations?*, Petersandpeters.com, 5.10.2023, <https://www.petersandpeters.com/2023/10/05/turkey-a-hub-for-russa-sanctions-violations/#>, 4.01.2025.
- Person R., *Putin has no successor, no living rivals and no retirement plan – why his eventual death will set off a vicious power struggle*, Theconversation.com, 13.03.2024, <https://theconversation.com/putin-has-no-successor-no-living-rivals-and-no-retirement-plan-why-his-eventual-death-will-set-off-a-vicious-power-struggle-224485>, 5.01.2025.
- Rachman G. (2022), *Understanding Vladimir Putin, the man who fooled the world*, Theguardian.com, 9.04.2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/09/understanding-vladimir-putin-the-man-who-fooled-the-world>, 5.01.2025.
- Rosja poszerza definicję „zagranicznego agenta”, RP.pl, 14.07.2022, <https://www.rp.pl/polityka/art36701041-rosja-poszerza-definicje-zagranicznego-agenta>, 17.07.2024.
- Sapir E. (1978), *Kultura, język, osobowość*, PIW, Warszawa.
- Sezer C., Devranoglu N., Zhdannikov D. (2024), *Exclusive: Turkish-Russian trade hit by fresh US sanctions threat*, Reuters.com, 19.02.2024, <https://www.reuters.com/markets/turkish-russian-trade-hit-by-fresh-us-sanctions-threat-2024-02-19>, 4.01.2025.
- Słownik języka polskiego PWN, pod red. W. Doroszewskiego, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/konflikt;5441594.html>, 27.10.2024.
- Tisdall S. (2024), *Alexei Navalny was brave enough to mock Putin’s absurd tyranny*, Theguardian.com, 16.02.2024, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/feb/16/alexei-navalny-vladimir-putin-dead-kremlin-russia>, 4.01.2025.
- Whorf B. L. (2002), *Język, myśl i rzeczywistość*, KR, Warszawa.
- Zajączkowski M. (2022), *Runet i idea izolowanego Internetu*, Opensecurity.pl, 10.06.2022, <https://opensecurity.pl/runet-i-idea-izolowanego-internetu>, 2.10.2024.
- Абрамов Н. (2024), *Песков раскрыл уровень поддержки Путина среди россиян*, Lenta.ru, 28.12.2024, <https://lenta.ru/news/2024/12/28/peskov-raskryl-uroven-podderzhki-putina-sredi-rossiyan>, 5.01.2025.
- Аверкиев С. (2018), *«О порче наших нравов под воздействием татар»*, Реальное время, 20.11.2018, <https://realnoevremya.ru/articles/118973-kniga-o-tatarskom-vliyanii-na-zhizn-russkogo-naroda-chast-1>, 16.07.2024.
- Александров И. (2021), *Россия: общество вырабатывает иммунитет к образу внутреннего врага*, Russian.eurasianet.org, 25.08.2021, <https://russian.eurasianet.org/россия-общество-вырабатывает-иммунитет-к-образу-внутреннего-врага>, 3.08.2024.
- Важнин М. (2019), *Песня о вожде*, w: С. П. Боброва i in., *Культурология*, Ч. 2, ИГЭУ имени В.И. Ленина, Иваново.
- Вернадский Г., *Монголы и Русь*, Spsl.nsc.ru, <http://www.spsl.nsc.ru/history/vernad/vol3/vgv305.htm>, 18.07.2024.
- «В/на Украине» – правила написания предлога, Gramotnosty.ru 10.12.2021, <https://gramotnosty.ru/shpargalki/v-na-ukraine-kak-pravilno.html>, 2.09.2024.
- Волконский В. (2021), *Конец капитализма*, Ropcor.ru, 27.20.2021, <https://topcor.ru/22332-koniec-kapitalizma-zapad-pogrzaz-vo-vseobemljuschem-krizise.html>, 5.09.2024.
- Встреча с членами Священного Синода Украинской православной церкви Московского патриархата, Kremlin.ru, 27.07.2013, <http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/18960>, 28.07.2022.

- Выродова Ю. (2022), *Путин поручил пересмотреть основания для ареста предпринимателей*, Rbc.ru, 22.07.2022, <https://www.rbc.ru/business/22/07/2022/62da5c9b9a79474f2038bb52>, 30.11.2023.
- Добрый И. (2022), *2022 год. Нацизм шагает по Европе*, Segodnia.ru, 1.03.2022, <https://www.segodnia.ru/content/251343>, 18.11.2022.
- Добычин А., *Либо мы их, либо они нас*, Ataman.online, <http://ataman.online/politicheskoye/3104-libo-my-ikh-libo-oni-nas-aleksej-dobychin>, 30.07.2024.
- Заговора М. (2024), *«Пока наш город не бомбят, я считаю, что у нас стабильность»*, Holod.media, 24.02.2024, <https://holod.media/2024/02/24/rossiiane-ustali-ot-voiny>, 4.01.2025.
- Загоскин Н. (1875), *Очерки организации и происхождения служилого сословия в до-петровской Руси*, Университетская типография, Казань.
- Заседание коллегии Генпрокуратуры, Kremlin.ru, 17.03.2021, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/65165>, 30.07.2024.
- Зотьев А. (2022), *Западный фашизм вновь начал свое шествие по миру*, News-front.info, 10.05.2022, <https://news-front.info/2022/05/10/zapadnyj-fashizm-vnov-nachal-svoe-shestvovanie-po-miru>, 31.07.2024.
- Иванов О. (2016), *Российская Империя, XXI век*, Rodina.ru, 19.04.2016, <https://rodina.ru/novosti/statii/Oleg-Ivanov-Rossijskaya-imperiya-XXI-vek>, 4.08.2023.
- Илларионов А. (2015), *Когда Кремль отказал Украине в праве на государственность?*, Aillarionov.livejournal.com, 7.04.2015, <https://aillarionov.livejournal.com/811987.html>, 17.07.2024.
- Как правильно: на Украине или в Украине?*, New.gramota.ru, <http://new.gramota.ru/spravka/buro/hot10>, 2.09.2024.
- Каменев В. (2014), *Либо мы их, либо они нас, назад дороги нет*, Proza.ru, 2014, <https://proza.ru/2014/07/14/519>, 30.11.2024.
- Ким В. (2020), *«Американские прихвостни»: в Китае сказали правду о поляках*, Eg.ru, 28.05.2020, https://www.eg.ru/politics/894926-amerikanskie-prihvostni-v-kitae-skazali-pravdu-o-polyakah/?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop, 12.09.2024.
- Кирсанов С. (2006), *Золотая книга*, Stalinism.ru, <https://stalinism.ru/stikhi-i-pesni-o-staline/stihi-so-vremennikov-stalina.html>, 2.09.2023.
- Конференция «Православно-славянские ценности – основа цивилизационного выбора Украины», Kremlin.ru, 27.07.2013, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/18961>, 18.07.2024.
- Кофанов В. (2022), *Число бедных в первом квартале 2022 г.*, Vc.ru, 11.06.2022, <https://vc.ru/u/1026038-vladislav/440927-chislo-bednyh-v-pervom-kvartale-2022-g-uvelichilos-do-20-9-mln-chelovek-eto-eshche-ne-predel>, 7.08.2024.
- Краснов М. (2022), *Грядущий раздел Украины: Как и зачем Зеленский готовится сдать западную часть страны полякам*, Life.ru, 14.07.2022, <https://life.ru/p/1509172>, 3.09.2024.
- Красных В. В. (2001), *Основы психолингвистики и теории коммуникации. Лекционный курс*, Гнозис, Кучково поле, Москва.
- Леонтович Ф. И. (2013), *К истории права русских инородцев. Древний монголо-калмыцкий или ойратский устав взысканий (Цааджин-Бичик)*, Издательство «Лань».
- Либо мы их, либо они нас. Третьего не дано*, Alexandr3.livejournal.com, 24.04.2015, <https://alexandr3.livejournal.com/1793520.html>, 30.07.2024.
- Мамонова Н. (2022), *Владимир Путин – царь без верноподданных?*, Geo-politica.info, 26.04.2022, <https://geo-politica.info/vladimir-putin--tsar-bez-vernopoddannykh.html>, 5.08.2023.
- Морген Ф. (2014), *США теряют прихвостней*, Rusila.su, 27.10.2014, <http://rusila.su/2014/10/27/ssha-teryayut-prihvostnej>, 17.11.2023.
- Мы живем в самой прекрасной стране на свете, а все остальные страны нам завидуют!*, Pressa.tv, 2022, <https://pressa.tv/comics/121154-my-zhivem-v-samoy-prekrasnoy-strane-na-svete-a-vse-ostalnye-strany-nam-zaviduyut.html>, 7.08.2024.

- На чем немцы быстро ловили хорошо подготовленных советских девушек-разведчиц*, Zen.yandex.ru, 8.07.2022, [https://zen.yandex.ru/media/istoriainst/na-chem-nemcy-bystro-lovili-horosho-podgotovlennyh-sovetskih-devushekrazvedchic-62c7e1a153e39724e02aa17f?&](https://zen.yandex.ru/media/istoriainst/na-chem-nemcy-bystro-lovili-horosho-podgotovlennyh-sovetskih-devushekrazvedchic-62c7e1a153e39724e02aa17f?&_from=related), 15.10.2024.
- Нарышкин назвал опасными для Европы планы Польши [...]*, Tass.ru, 7.08.2022, https://tass.ru/politika/15154329?utm_source=google.ru&utm_medium=organic&utm_campaign=google.ru&utm_referrer=google.ru, 7.11.2024.
- Начало встречи с Президентом Украины Виктором Януковичем*, Kremlin.r, 27.07.2013, <http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/18959>, 18.08.2024.
- Николаев И. (2022), *Противоестественная убыль: за год россиян стало почти на полмиллиона меньше*, Mk.ru, 1.08.2022, <https://www.mk.ru/economics/2022/08/01/protivoestestvennaya-ubyl-za-god-rossiyan-stalo-pochti-na-polmilliona-menshe.html>, 7.04.2024.
- От гостайны до кур и кроликов*, Newziv.ru, 15.07.2022, <https://newziv.ru/news/politics/15-07-2022/ot-gostayny-do-kur-i-krolikov-14-iyulya-putin-podpisal-srazu-123-zakona>, 30.07.2024.
- Пастухов В. (2016), *Особенности русского мышления и как русская ментальность определяет русскую социальность*, Maxpark.com, 1.06.2016, <https://maxpark.com/community/4765/content/5265627>, 24.09.2024.
- Под грифом «Секретно»: укронацизм эпохи Брежнева*, Ria.ru, 15.04.2022, <https://ria.ru/20220530/nazismbrezhnev-1790640245.html>, 12.07.2024.
- Полянская А., Обеленский К. (2019), *Денег нет, но вы держитесь!*, Pulse19.ru, 5.04.2019, <https://pulse19.ru/14180-deneg-net-no-vy-derzhites>, 17.12.2023.
- Попов А., Поляков К. (2016), *Капитализм у нас плохой, а вот на Западе...*, Pikabu.ru, https://pikabu.ru/story/kapitalizm_u_nas_plokhoy_a_vot_na_zapade_4384450, 5.07.2024.
- Почему обычная советская медсестра наводила ужас на фашистов*, Zen.yandex.ru, 16.07.2022, [https://zen.yandex.ru/media/istoriyanm/pochemu-obychnaia-sovetskaia-medsestra-navodila-ujas-na-fashistov-62d289a77e613f199acd9191?&](https://zen.yandex.ru/media/istoriyanm/pochemu-obychnaia-sovetskaia-medsestra-navodila-ujas-na-fashistov-62d289a77e613f199acd9191?&_from=related), 18.07.2024.
- Проект «Хроники»*, Meduza.io, 22.10.2024, <https://meduza.io/news/2024/10/22/proekt-hroniki-bolshinstvo-zayavlyayuschih-o-podderzhke-putina-rossiyan-hotyat-veschey-polnostyu-protivopolozhnyh-ego-deystviyam-naprimer-mira-s-ukrainoy>, 4.01.2025.
- Путин: в российских регионах не должно быть доморощенной законности*, Ria.ru, 15.01.2020, <https://ria.ru/20200115/1563440820.html>, 30.07.2024.
- Путин В. (2007), *Выступление и дискуссия на Мюнхенской конференции по вопросам политики безопасности*, 10.02.2007, <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/24034>, 25.02.2025.
- Путин: Весь мир нам завидует, я вам точно говорю*, Fontanka.ru, 6.04.2009, <https://www.fontanka.ru/2009/04/06/047>, 27.08.2024.
- Рейтинг Путина на сегодня в 2022 году*, 22.07.2022, <https://gogov.ru/news/886204-1jun22>, 31.07.2024.
- Росстат назвал число живущих за чертой бедности россиян*, Vedomosti.ru, 11.06.2022, <https://www.vedomosti.ru/economics/news/2022/06/11/926196-rosstat-nazval>, 7.11.2024.
- Рыженкова Ю. (2019), *Каждой третьей семье не хватает денег даже на обувь*, Solidarnost.org, 3.04.2019, https://www.solidarnost.org/news/Kazhdoy_tret_ey_sem_e_ne_hvataet_deneg_dazhe_na_obuv_.html, 29.11.2024.
- Рысухин А. (2013), *Всем холуям Запада и США посвящается!*, Maxpark.com, 8.08.2013, <https://maxpark.com/community/politic/content/2190189>, 7.08.2022.
- Савичева А. (2022), *WP: Даже кретин может стать президентом США*, Bloknot.ru, 13.07.2022, <https://bloknot.ru/politika/wp-dazhe-kretin-mozhet-stat-prezidentom-ssha-bajden-e-to-dokazal-956097.html>, 3.06.2024.

- Самотовинский Д. В., Куренчанина О. В. (2008), *Начало «холодной войны» и формирование образа внешнего врага в советской прессе (1945–1947 гг.)*, „Вестник гуманитарного факультета ИГХТУ”, 3, s. 322–325.
- Самсонов А. (2017), *«Украинцы» – это те же русские*, Topwar.ru, 1.07.2017, <https://topwar.ru/116940-ukraincy-eto-te-zhe-russkie.html>, 1.09.2024.
- Carew O. (2016), *Русские – особенные люди*, Vk.com 15.03.2016, https://vk.com/wall170184267_161122, 2.08.2024.
- Сколь многие холоду Запада расчехлились, Pogorily.livejournal.com, 2.03.2022, <https://pogorily.livejournal.com/198811.html>, 7.08.2024.
- Смирнов А. (2022), *Налог на тупость*, Obana.mirtesen.ru, 16.03.2022, <https://obana.mirtesen.ru/blog/43092016413/Nalog-na-tupost>, 14.09.2024.
- Ставер А. (2022), *Сколько нацистов на Украине?*, Topwar.ru, 06.2022, <https://topwar.ru/194406-skolko-nacistov-na-ukraine-ideologija-ukrainskogo-nacizma.html>, 30.07.2024.
- Соколов А. (2018), *США поставили задачу уничтожить Россию*, Rusvesna.su, 14.05.2018, <https://rusvesna.su/news/1526278589>, 7.08.2024.
- Соколов М. (2022), *Социолог о визите Путина в Самарканд*, Радио Свобода, 17.09.2022, Rus.ozodlik.org, https://rus.ozodlik.org/a/32038454.html?utm_source=chatgpt.com, 4.01.2025.
- Сурначева Е. (2009), *«Весь мир нам завидует, я точно говорю!»*, Gazeta.ru, 6.04.2009, https://www.gazeta.ru/politics/2009/04/06_a_2970443.shtml, 5.12.2023.
- Товсепова Д. (2020), *Иностранцы в Сети рассказали, почему завидуют русским*, Rambler.ru, 29.10.2020, <https://weekend.rambler.ru/people/45106316-inostrantsy-v-seti-rasskazali-pochemu-zaviduyut-russkim>, 7.08.2023.
- Турки позавидовали посещающим страну россиянам и пожаловались на жизнь, Ria.ru, 18.06.2022, <https://ria.ru/20220618/turtsiya-1796453062.html>, 7.08.2023.
- Тюрин А., *Западный капитализм тормозит космическую экспансию человечества*, Tyurin.livejournal.com, 12.04.2021, <https://tyurin.livejournal.com/101171.html>, 25.11.2024.
- Фалалеев М. 2022, *Почему нацизм возродился на Украине, а не в Германии*, Rg.ru, 9.04.2022, <https://rg.ru/2022/04/06/pochemu-nacizm-vozdilsia-na-ukraine-a-ne-v-germanii.html>, 30.09.2024.
- Фашистский симбиоз ЕС и США против России: цыплят по осени считают*, Podolyaka-yurij.ru, 30.06.2022, <https://podolyaka-yurij.ru/fashistskij-simbioz-es-i-ssha-protiv-rossii-cyplyat-poseni-schitayut-mnenie>, 21.07.2024.
- Федеральный закон от 14.07.2022 № 273-ФЗ «О внесении изменений в Трудовой кодекс Российской Федерации»*, Publication.pravo.gov.ru, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202207140052?index=2&rangeSize=1>, 13.07.2024.
- Фрумкин Константин, Владислав Иноземцев: *«Россия не существовала вне имперского состояния»*, If24.ru, 11.08.2020, <https://www.if24.ru/vladislav-inozemtsev-rossiya-i-imperia>, 4.08.2024.
- Хадсон М., Робертс П. (2019), *Запад превратил Россию в финансовую колонию со слабым рублем*, Svpressa.ru, 4.03.2019, <https://svpressa.ru/economy/article/226396>, 31.11.2024.
- Хлебников П. (2008), *«Им даже в голову не приходит покаяться»*, Forbes.ru, 2.09.2008, <https://www.forbes.ru/forbes/issue/2008-09/12928-%C2%ABim-dazhe-v-golovu-ne-prihodit-pokayatsya%C2%BB>, 29.01.2025.
- «Хочу быть русским»*, Life.ru, 1.12.2021, <https://life.ru/p/1453932>, 27.08.2024.
- Черкасов А., Новикова К., Хоменко Е. (2022), *«Доктрина Путина»*, Currenttime.tv, 18.02.2022, <https://www.currenttime.tv/a/putin-doctrine-analizing-munich-speech/31709917.html>, 17.07.2024.
- Шемятенков В., *Западноевропейский капитализм – век XXI*, Pandia.ru, <https://pandia.ru/text/78/018/25113.php>, 15.08.2024.

Old Divisions under a New Iron Curtain (An Analysis of New Divisions in the Context of Global Politics)

Summary

The aim of the article *Old Divisions Behind a New Iron Curtain?* is to analyze the linguistic representation of the new Cold War and its impact on the extralinguistic perception of reality.

The research question seeks to determine whether there are fundamental differences between contemporary Cold War narratives (since 2007, when V. Putin effectively announced a new Cold War in Munich) and earlier ones from 1947–1991.

The methodology is based on the analysis of Russian (multi)media texts and the empirical observation of new Cold War phenomena, particularly the conflict and the manipulation of information that shapes the perception and actions of the target population.

Beyond examining contemporary Cold War narratives, the article also explores the construction of the “enemy” as a tool for shaping social perception and the mechanisms influencing public opinion through language and media.

The analysis revealed that the Russian Cold War narrative largely replicates propaganda patterns from 1947–1991 but incorporates modern information and media technologies. A key element of these narratives is the construction of the “enemy” and the linguistic legitimization of warfare, particularly through the concept of Ukraine’s “denazification.” The findings indicate that the battle for minds has become a crucial instrument of Russian foreign policy, with narrative manipulation mechanisms playing a key role in the Kremlin’s long-term strategy.

Key words: new cold war, information manipulation, linguistic world image

Author Contributions

Conceptualization (Konceptualizacja): Grair Magakian

Data curation (Zestawienie danych): Grair Magakian

Formal analysis (Analiza formalna): Grair Magakian

Writing – original draft (Piśmiennictwo – oryginalny projekt): Grair Magakian

Writing – review & editing (Piśmiennictwo – sprawdzenie i edytowanie): Grair Magakian

Competing interests: The author have declared that no competing interests exist
(**Sprzeczne interesy:** Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy)